

On the Occasion of the Publication of the Book *Khom-e Panir*

Arash Rasteh Mogadam *

* Correspondence:

Arasteh59@yahoo.com

1. PhD in Educational Management,
Allameh Tabataba'i University.

Received: 29 March 2025

Revision: 13 May 2025

Accepted: 23 May 2025

Published online: 20 June 2025

Abstract

The book *Khom-e Panir*, the biography of Dr. Hassan Kardan, Professor of Educational Management at Allameh Tabataba'i University, was published in spring 2024. Written in an "as-told-to" style with fluid, humorous prose, it recounts Kardan's memories from childhood, studies at Sepah Danesh Teachers' College and in the US, university teaching, and founding industrial factories. A PhD graduate from Peabody College (1977), Kardan significantly contributes to documenting Iran's educational history. The book's significance: his unique role in educational management, portrayal of socio-cultural changes over half a century, practical application of human relations theories in industry (e.g., worker encouragement and workplace hygiene), and moral lessons like perseverance, honesty, and gratitude. *Khom-e Panir* inspires disillusioned youth, especially students, bridging education, industry, and ethical upbringing.

Keyword: [Biography](#), [Hassan Kardan](#), [Educational Management](#), [History of Iranian Education](#), [Entrepreneurship](#), [Socio-Cultural Changes](#), [Allameh Tabataba'i University](#), [Khom-e Panir](#)

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

به مناسبت انتشار کتاب خُم پنیر

زندگی‌نامه دکتر حسن کاردان استاد مدیریت آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

آرش رسته مقدم

چکیده:

کتاب «خُم پنیر»، زندگی‌نامه دکتر حسن کاردان، استاد مدیریت آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی، در بهار ۱۴۰۳ منتشر شد. این اثر به شیوه «زندگی‌نامه‌نویسی دیگرنوشت» با نثری روان و طنزآمیز، خاطرات کودکی، تحصیل در دانشسرای سپاه دانش و آمریکا، تدریس دانشگاهی و تأسیس کارخانه‌های صنعتی را روایت می‌کند. کاردان، دانش‌آموخته دکتری از کالج پی‌بادی (۱۹۷۷)، به مستندسازی تاریخ آموزش و پرورش ایران کمک شایانی می‌کند. اهمیت کتاب: جایگاه منحصره‌فرد در مدیریت آموزشی، بازنمایی تحولات اجتماعی-فرهنگی نیم‌قرن اخیر، کاربرد عملی نظریه‌های روابط انسانی در صنعت (مانند تشویق کارگران و بهداشت محیط کار)، و درس‌های تربیتی همچون سخت‌کوشی، صداقت و قدردانی. خُم پنیر سرمشقی الهام‌بخش برای جوانان ناامید، به ویژه دانشجویان، است و پلی میان آموزش، صنعت و تربیت اخلاقی می‌سازد.

کلیدواژه: زندگی‌نامه، حسن کاردان، مدیریت آموزشی، تاریخ آموزش و پرورش ایران، کارآفرینی، تحولات اجتماعی-فرهنگی، روابط انسانی، تربیت اخلاقی، دانشگاه علامه طباطبائی، خُم پنیر

* نویسنده مسئول:

Arasteh59@yahoo.com

۱. دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی (ره)

تاریخ دریافت: ۹ فروردین ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۲ خرداد ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: ۳۰ خرداد ۱۴۰۴

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

حسن کاردان، دانشجوی «دانشسرای عالی سپاه دانش/سپاهیان انقلاب» در اواخر دهه چهل و دانش‌آموخته دکتری مدیریت آموزشی از «کالج پی بادی»^۱ در سال (۱۹۷۷) به تازگی (در بهار ۱۴۰۳) در سن ۸۱ سالگی خاطره‌های دوران کودکی، مدرسه، دانشگاه و شغلی خود را به شیوه «زندگی‌نامه‌نویسی دیگرنوشت» در کتابی تحت عنوان «خُم پنیر» منتشر کرده‌است. او پس از اخذ مدرک دکتری و بازگشت به وطن عضو هیئت علمی «دانشگاه سپاهیان انقلاب» (بعدها به دانشگاه ابوریحان و سپس دانشگاه علامه طباطبائی تغییر نام پیدا کرد) شد. بعد از دهه شصت به فعالیت در عرصه صنایع مختلف (نساجی، ریسندگی و فرش) پرداخت و چندین کارخانه از جمله «قالی سلیمان»، «ریسندگی رسول اصفهان»، «ذوب‌ریسی رسول اصفهان»، «کوپرچین سمنان» و «ریسندگی درین» را تاسیس کرد.

انتشار زندگی‌نامه در حوزه آموزش و پرورش مسبوق به سابقه است. افراد مختلفی از قبیل «عیسی صدیق»، «علی اکبر سیف»، «هادی عزیززاده»، «عبدالحسین نفیسی»، «محمد رضا سرکار آرانی» به نگارش خاطرات و زندگی‌نامه خود مبادرت ورزیده‌اند. بدون شک، هر یک از این آثار به نحوی به مستندسازی تاریخ شفاهی آموزش و پرورش در ایران کمک کرده‌است. کتاب «خُم پنیر» نیز از این قاعده مستثنا نیست. البته کتاب مذکور، سوای برخورداری از نثری روان و خوش‌خوان دارای زبانی طنزآمیز و همچنین پانویس‌های مفیدی است که به قلم «سیامک مهجور» نگارش شده‌است. مطالعه کتاب مذکور از ابعاد زیر حائز اهمیت است:

- از منظر جایگاه رشته مدیریت آموزشی: کاردان-تا جایی که نگارنده مطلع است-هم نخستین دانش‌آموخته رشته مدیریت آموزشی است که با هدف فعالیت در بخش صنعت، کرسی استادی دانشگاه را ترک کرده و در این زمینه تجربه مدیریتی و اجرایی موفقیت‌آمیزی را کسب کرده‌است و هم نخستین مدرس مدیریت آموزشی در کشور است که زندگی‌نامه خود را منتشر کرده‌است.

- از منظر فهم شرایط اجتماعی و فرهنگی: مطالعه خاطرات کاردان به عنوان الف) فرزند و دانش‌آموز (مختصات فرهنگی محل سکونت، مسجد، هیات، تعلق خاطر به مادر، تفاوت طبقه اقتصادی و فرهنگی والدین، دریافت هدیه شب عید، شیطنت‌های دوران مدرسه، سختی ورود به دبیرستان هاتف و راغب، کار همراه با تحصیل، امرار معاش از طریق تدریس خصوصی،؛ ب) دانشجو در دانشسرای سپاه دانش و آمریکا (شب‌نشینی با اهالی روستا، تشویق به آوردن فرزندان روستایی برای تحصیل، ساخت مدرسه، کمک‌های اهالی روستا، شرایط سیاسی دانشسرا، سبک مدیران دانشسرا از جمله آقایان البرزی، فیوضات و بیرجندی در مواجهه با مسائل مختلف، رفتن به خارج کشور و مشکلات آن، فضای

^۱ Peabody College of Vanderbilt University

آموزشی و نحوه تعامل اساتید آمریکایی و ...؛ ج) استاد دانشگاه (جو دانشگاه بعد از انقلاب، تجربیات تدریس و ...؛ د) کارآفرین (پیچ و خم‌های دیوان‌سالاری در کشور، تجربه تاسیس و انحلال شرکت خانوادگی، مشکلات کارخانه‌داری و راهکارهای رفع آن، واگذاری مدیریت به فرزند و ...) جملگی به فهم سیر تحولات اجتماعی و فرهنگی خانواده و جامعه ایران در نیم قرن اخیر و درس‌آموزی از آنها در حوزه‌های مختلف کمک می‌کند.

• **از منظر پراکسیس (نظریه در عمل):** ابتکارات کاردان-که در فصل یازدهم کتاب ذکر شده‌است-از جمله «تاکید بر تشویق کارگران و خودداری از تنبیه بویژه جریمه مالی»، «توجه به مسائل و مشکلات کارگران بدون کنجکاوی و فضولی در امور شخصی»، «برقراری روابط صمیمانه اصیل و بدور از چشم‌داشت»، «استفاده از پیشنهادهای افراد در بهبود امور کاری»، «برگزاری مراسم فرهنگی به مناسبت‌های مختلف»، «توجه به گردش‌های علمی و تفریحی»، «تاکید بر سلامت و بهداشت محیط کار»، «دعوت از خانواده پرسنل برای بازدید از کارخانه»، «پرداخت به موقع دستمزد کارگران»، «توجه به ملاحظات فرهنگی و جامعه‌شناختی در تولید محصول» به خوبی نشان می‌دهد که آگاهی وی از نظریه‌های روابط انسانی و علوم رفتاری چگونه ضمن افزایش دستاوردهای کمی و کیفی محصولات کارخانه، به اعتلای هویت انسانی کارگران کمک کرده‌است.

• **از منظر تربیتی:** با توجه به محتوای کتاب و اقداماتی که کاردان صورت داده‌است، مواردی از جمله «داشتن اهداف بلندنظرانه و واقعی»، «سخت‌کوشی و تحمل سختی‌ها»، «منظم‌بودن»، «توانایی برقراری گفتگوی سازنده»، «خطرپذیری»، «صداقت»، «قدردانی و انصاف» از مهم‌ترین خصوصیات شخصیتی وی می‌باشد که به لحاظ تربیتی حائز اهمیت است. او در بخش‌های مختلف کتاب، موفقیت‌های خود را مرهون راهنمایی و یا تاثیرگذاری افرادی از جمله، آقایان «نوربخش» و «صدری»-در دوران مدرسه- و «دکتر محمدمیر بیرجندی»-در دانشسرای عالی سپاه دانش- می‌داند. صداقت وی در بیان مصائب زندگی به شیوه عریان و قدرشناسی وی از افراد تاثیرگذار زندگی‌اش ستودنی است.

به نظر می‌رسد خواندن کتاب خم پنیر-همان‌طور که وی در مقدمه ذکر کرده‌است-«می‌تواند برای جوانان نا امید امروزی، بویژه دانشجویان جوان دانشگاه‌ها که به دلایلی از زندگی خود بسیار مایوس و ناراحت هستند، سرمشق شود».

منابع:

مهجور، سیامک. (۱۴۰۳). خم پنیر: زندگینامه دکتر حسن کاردان (کاربرد مدیریت انسان‌گرایانه در صنعت). انتشارات روان.